

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՆՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 30րդ տարեշրջանի (1914-1915 թվականներ) համար 10
Քանոն. ԿԱՆՈՆԻՆ. Ամսական քանոնագրերն է 2 քանոն. Քանոն-
գրի և Պարսկաստանի համար 1 քանոն. Կանոն կամ դրամ զրկել
այս հասցեով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

Լ ՏՈՐԻ

1915 ԱՊՐԻԼ 14 Դ.
(2.3. 1915 Արի 1)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մա-
սամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր
է վերադարձունել հրատարակուած ձեռագիրները:
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Ծանուցման 1 միլի գիրք 1 սանդիմ կարծէ. 1 գիրագիրը 2 սանդիմ:
Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la
Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17

ԿՈՎԿԱՍԻ

ՀԱՅ ԿԱՄԱՌՈՐՆԵՐՈՒՆ
ՆՊԱՍՏՈՂ ԿՈՄԻՏԷ

COMITÉ DE SECOURS AUX VOLONTAIRES
ARMÉNIENS DU CAUCASE

Թիւրքահայաստանի մէջ կըն-
ւող հայ կամաւոր զինուորներուն օգ-
նելու նպատակով Մարտիլի մէջ
կազմուած է Կովկասի հայ կամա-
ւորներուն նպաստող կոմիտէն մը
հետեւեալ անձներէն.

Առեկապետ՝

Մկրտիչ փորձուղալեան.

Առեկապտի՝

Գարեգին Յովնանեան.

Դահմապա՝

Գարեգին Շահամեան.

Խորհրդակալ Յար՝

Յովհաննէս Սահաթեան.

Յովհաննէս Պալմեան.

Յովհաննէս Կիւլեքեան.

Արշակ Թորոսեան.

Թղթակցութիւններ պէտք է
զրկել Արմենիայի Խմբագրութեան,
ինչպէս նաև բոլոր նուէրներ Արմե-
նիայի միջոցով կամ ուղղակի գան-
ձապահի հասցէին (K. Chahlamian,
Rue Longue des Capucins, N° 16.
Marseille).

Կոմիտէի նպատակը պիտի ըլլայ
Մարտիլի և Արտասահմանի բոլոր
հայ գաղութներու մէջ նպաստներ
հաւաքել և զրկել Թիֆլիս նոյն նը-
պատակով կազմուած Ազգային Ռե-
բիլի.

Երբ Կովկասի մէջ խմբուած հայ
կամաւորներ կերթան իրենց անձ
բոլորանուէր զոհել Թիւրքահայաս-
տանի ազատութեան Ս. Գործին,
արտասահման գտնուող հայեր պի-
տի կրնան այնչափ անսիրտ ու ան-
տարբեր մնալ որ զէթ իրենց գան-
ձէն մաս մը չնուիրեն այդ գործին
իրենց ալ մասնակցած լինելու համար:

Ով որ հայ է, ով որ մարդ է և կը
զգայ, թո՛ղ փութայ իր նպաստը
հասցունելու:

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նամակ Ալեքիմի (Սիւրի Պէլ Ազգեւ),
— Չեռնիւն ու մօտէն, մեր ներկայ
կեանքին. — Ռուսեր արք պատերազմը
եւ Հայերը. — Հայ զինագնացի մը բա-
ցազոյժութիւնը. — Ռուս զօրաբանակի
Թիւրքահայաստանի մէջ. — Երկուսի.
— Տարտակելու ուղիականութիւնը. — Ձմեռ-
նի ուղիականութիւնը. — Իրենց արշաւող
Ֆրանսական զօրաբանակը. — Թիւրքա-
կան լուրեր. — Գերմանական 6 մեծ նա-
ւեր ակաւոնտար ցնկղմուած. — Ձեռք
տարածելու 666-ը. — Մամաֆորձ Եղիպ-
տոսի սուլթանին վրայ. — Համեռնապա-
կան պատերազմը. — Մամուլը և իր.
Բաւարական (Չար) տունը արիւն:

ՆԱԽԱԿ ԱԼԵՔԻՄԻ

Սիւրի. Պէլ-Ազգեւ, 7 ապրիլ 1915
Մենք Հայերս, գործողաբար Ու-
մանեան հպատակ և իբրեւ Հայ հա-
լածուած ու ստիպուած լինելով գաղ-
թել մեր մայր Հայաստանէն, 6 տա-
րիէ ի վեր եկած ապաստանած ենք
Ալեքիմի Պէլ-Ազգեւ քաղաքը: Այս
երկար ժամանակի ընթացքում
Ֆրանսական մեծ ազգի հայասեր կա-
ռավարութիւնը մեզ հնարաւորու-
թիւն տուեր է այստեղ աշխատելու
և յառաջանալու առեւտրական ապա-
րելիքի մէջ, որուն համար յանձնու-
եալստապարտ ենք և մենք ալ
Ֆրանսան մեր հայրենիքի նման սի-
րած, և բնորոշ ենք ապրել այս ա-
զատ հողին վրայ քանի որ Թիւրքը
բարբարոսաբար կը հալածէ մեզ դա-
րերէ ի վեր իբրեւ այլացեղ և այլա-
կրօն ժողովուրդ մը և մենք ալ չենք
ուզեր ծառայել մեր դարաւոր թըշ-
նամի բանակին մէջ:

Կը ցաւինք սակայն գրեւոր հե-
տեւալ տողերը: Ամիս ու կէս եղած
է որ մեր առեւտրական թղթակցու-
թիւնները չենք ստանար բնաւ: Երբ
զիմեցինք տեղիս փոստի տեսչին,
մեզ պատասխանեց վերջնականապէս
թէ « Չիւր հասցէին եկած թղթակ-
ցութիւնները վար պիտի դուրսն »:
Արդէն մեր հասցէին ուղղուած գրու-
թիւններն են մեծաւ մասամբ փոզ-
դիւն և առեւտրական նամակներ:

այնպէս որ իրողած ենք մեր առե-
ւտրական յարաբերութիւններէն, ինչ
որ մեծապէս կը փաստէ մեզ: Բանիցս
զիմուածներ ըրինք հարկ եղած տեղեր,
մերժեցին մեզ տալ: Բայց որովհետեւ
Դաշնակից մեծ տէրութիւնները մեր
Հայ ազգին հովանաւորող ճանչցուած
են, մենք յոյս ունինք որ Ֆրանսի-
այասեր կառավարութիւնը մեզ օս-
մանեան հպատակներ նկատելով այս
ծայրայեղ միջոցին չպիտի դիմէ եթէ
պաշտօնապէս իրեն բացատրուի որ
մենք թէն օսմանեան հպատակ, բայց
ազգով Հայ ենք և Հայ լինելունս հա-
մար է որ Թիւրք կառավարութե-
ան հալածութիւնը ու եկեր ազատ-
տաներ և հաստատուեր ենք Ֆրան-
սա, մեզ բարեկամ ու պաշտպան մեծ
ազգի մը երկրին վրայ:

Եւ որովհետեւ մենք այստեղ Ալեք-
իմի մէջ գտնուած ՀայերսՀայութիւնը
ներկայացնող պաշտօնական մարմին
մը չունինք: Արմենիայի մէջ հրատա-
րակութեան տալով այս տույր՝ կը
խնդրենք Ֆրանսայի մէջ գտնուող
Հայ ազգային պաշտօնական մարմին
ներէն և մասնաւորապէս մայրաքա-
ղաքի Հայոց եկեղեցիի հոգաբար-
ձութենէն և Հոգաբար Հովուութենէն
որ շնորհ ընեն հարկ եղած գիմում
ներն ընել կեդրոնական կառավա-
րութեան մօտ, Ալեքիմի Հայութիւ-
նը այս տաղանապալի կացութենէն
փրկելու համար: Արտով մեծ ծառա-
յութիւն մը մատուցած պիտի լինին
Չլիթերանակ Հայութեան և մեզ
երախտապարտ պիտի թողուն:

Ս. ԱՂԱՍԵԱՆ եղբայր

ՀԵՌՈՒՆԸ ՈՒ ՄՕՏԷՆ

Ամիս ներկայ կեանքին

« Զարցուծ. — Հայերը երբ ոտքի բարձ-
րանան:
« Գաղտնիք. — Երբ որ մեծամեծ ազ-
գերի մէջ սկսուի կենաց և մահու պատե-
րազմը:
« Զ. — Իսկ մինչև այն ժամանակ ի՞նչ
պիտի անեն Հայերը:
« Գ. — Այս վարդապետարանը իմա-
սասիրելով, նորա բովանդակութիւնը
որբութեամբ կատարեն և ոյժ տան... »

Երբ « Հայոց Հայրենասիրական
Միութեան » առաջին հրատարակու-
թիւնը « Վարդապետարան » Հայաս-
տանի Ազատութեան » երեան եկաւ:
1889ին, յատկապէս սկսեցին ծիծաղել
թէ ի՞նչպէս կարելի է որ մեծամեծ
ազգի որ մէջ կենաց և մահու պա-
տերազմ սկսուի. թէ Հայերուս մին-
չև այդ օրուն սպասելը ժամավա-
ճառութիւն պիտի լինի և թէ պէտք
է արագ և շուտապէս արժանաւորութեան
սկսինք առանց երկար սպասելու:
պատրաստութեան և նպատաւոր
հանդամանքներու: Միևկողմ սրտեր
կը ներկայացնէին ատանք, որոնք
սակայն ազգի որ քաղաքական յա-
րաբերութեանց և պատմութեան
վրայ տեղեկութիւն չունէին և չէին
կրնար տեսնալ փորձառու գործիչ-
ներու հետաւոր նպատակը:

Սակայն, այսօր, վարդապետա-
րանի հրատարակութիւնէն 25 տա-
րիներ յետոյ, մեծամեծ ազգերի մէջ
կենաց և մահու պատերազմը իրա-
կանութիւն է, և նոյնպէս իրական-
ութիւն է « Հայերուս ոտքի բարձ-
րանալը », միայն թէ... առանց բա-
ւականաշափ պատրաստութեան:

Միթէ՞ ուշանալուս համար պէտք
է մեղադրանքներ ուղղել իրարու
և պատասխանատուութիւն չշղկելու
համար վիճարկութեան սկսինք:
Ո՛չ, ատիկա աններելի ոճի պիտի
լինէր, և Հայութեան ներկայ ճգնա-
ժամին մէջ կայեղական արարք մը:
Ինչ որ իւրաքանչիւր Հայի գերա-
զոյն պարտականութիւնն է այս կե-
նաց և մահու լինել և չլինելու վայր-
կանին, համախմբուելու է իրարու
քով, մոռնալ անցեալ անջատութիւնն
ու դադարաբանական բաժանումներն,
և ձեռք ձեռքի տուած՝ փութալ
աջակցել Կովկասեան կուռղ կամա-
ւորներուն, որոնք Ռուսիայի յաղ-
թական բանակներուն հետ միացած
կը քաշեն յառաջ, ազատելու հա-
մար մեր ամենուս սիրելի Հայրենիքը:

Այս է այս օրուն նշանաբանը:
Եւ այս նշանաբանով ոգևորուած՝
պատրաստ լինելու ողջունելու Ազգա-
յին վերածնութեան — Հայաստանի
ազատութեան Արիւն...
Ինչպէս որ կ'ալիկալուէր, և մա-
նաւանդ ինչպէս որ գերազույն պար-

տականութիւնը կը պահանջէր ազգային այս ճգնաժամին մէջ, Հայի տառապանքն նուիրաւորութեան ապացոյցն երևան եկաւ մի աննախընթաց զոհաբերութիւնով, հանգանակութիւններ ու նուիրաբերութիւններ անձայր չլիքայի մը նման սկսեցան աշխարհի մէկ ծայրէն միւսն ուր Հայ մը կար, ամենէն չըքաւորն անգամ իւր լուսման ձգեց ազատագրութեան գանձանակին մէջ, Հայ կիներն և Հայ օրիորդներ իրենց ոսկիներն ու զարդարանքները զոհաբերեցին որպէսզի Հայաստանի մէջ կոտորի գոյն միայն գտնուող հայ կամաւորը չնեղուի, որպէսզի Հայ զինուորը վստահ լինի որ բովանդակ Հայութիւնը, արք և կանայք, ծերք և մանկանք, սիրով և սրտով իրեն հետ են:

Իսկ անգամ մ'ալ կուտակեցան բարի նախանձն երևան եկաւ մեր մէջ իւր զօրաւոր թափով, իւր քաղաքներ կուտակեցութիւն իրեն փառք համարեց մեծագոյն գումարը գոյացունելուն մէջ, Միկենայն քաղաքին և միկենայն շէն ու աւանին մէջ միկենայն օրը քոյր ժողովներ և հանգանակութիւններ եղան, մին միւսէն յաջորդաբար, Սակիններն ու տալլըները շտեմուած թիւ մը կազմեցին, թէև սե տուեր մը ձգուեցաւ այս մրցման մէջ, թէև ատելութեան և հակառակութեան որոնները ծայր տուն իրենց ցածկիկ ցողունին մը, բայց, սակայն անք մոռցուեցան մօտալուտ եղբայրակցութեան սիրոյ նշոյլին մէջ, իրար հակառակ և քիչ մ'ալ անխմտ ու անտրամաբան թուացիկներն ու յայտարարութիւններ, ներ տպագրութեան, բայց ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ անոնք պիտի թաղուին մոռացութեան ցեխալից լիճին մէջ, Եւ նորագոյն սերունդն Հայութեան, խրոխտ, ինքնավստահ:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

«ԶԱՐԻ ՏՈՒՆԸ ԱՐԻ»...

Ի Ա. Վանուկին

Տեսա՞նք ես հայրը ձիւնին փաթիլ փաթիլ, վազը ջուրին կաթիլ կաթիլ, մաշը ծաղիկին թերթիկ թերթիկ, ու տեսա՞ր խորտակուած սառույցին լերան կատարին, բաց ւածքը խորոշին, ու լսեցի՞ր կանչը առակին, զորդիկնք անկումին:

Կըսեն... կըսեն հոն լերան կատարին, ուր ձիւնը բոյն մ'ունի կծկելու ու ջուրը՝ վայր մը պահուելու, կըսեն, այդ լերան կատարին, հին հին ու անյիշատակ օրերէ ի վեր գեղեցկուէի մը իր օթեանն էր շինած՝ բարձր ու վսեմ, հեռուն տեսնող ու հորիզոններ ընդգրկող, արևուն ծաղը ողջունող ու անօր մաշը ողբացող:

Կըսեն... կըսեն այդ բարձր ու վսեմ օթեանին ստորոտը, ուր կանանցը կերկարի ու լնակը կը ծփայ, ուր ոչխարը կարածի ու հովիւը կը փողբոցէ, ուր քրտնաթոր եղբ կը յառաջանայ ու մանկալը հողը կը պատէ և ուր զեփուրը կը պարէ՝ և հարսները իրենց փարսերը կը հիւսեն, ուր աշխարհ իր երգն ունի ու իր խոփըը կըսեն հոն հսկայ մ'է կանգնած՝ հին հին ու անյիշատակ օրերէ ի վեր, հսկայ մը կանուխ ծերացած, աչեհեր գլխով խո-

հայրենան ու էր, պիտի փութայ վերտ, շինելու քանդուած օճախները, վերականգնելու փրտակուած բնակարանները և շէնցընելու ամայացած պահները:

Հոն ուղղուած են ամենուս ուշն ու ուրուշն, հոն, վայրենաբարոյ արշաւանքներու գարաւոր թատերաբեմին յառած են մեր աչքերը, հոն, այդ դարաւոր արշաւանքներէն թափած աւերակներու բեկորները պետք է մաքրուին և անոնց տեղ բարձրանան նորահանճար հայ ճարտարագետներէն յաջորդաբար պատրաստուած պատարակները, շինակուած հողերն իշխուսան դաշտերու պետք է վերածուին մշտագալար ուռիներով և բազմապատկ մրգեմբիկներով, երեքտրականութիւնն ու չոգեշարժ մեքենաները պետք է ծանօթացուին հին մեթոտներուն տեղ, մանկավարժական կրթարաններ և համալսարաններ պետք հաստատուին Տէր թողիկեան և Թուամաս խալիֆայեան դպրոցներուն տեղ, անհաշուելի դարերէ ի վեր գետնին տակ թաղուած գանձարանները պետք է բացուին պեղութեամբով և հնախուզութիւններով՝ հարստացնելու համար հայ և ընդհանուր ազգերու պատմութիւնը, և հոն, վերջապէս, պետք է անդրադառնան մեր հասարակութեան ջանքեր, կեանքը քաղցրացունելու որ դառն էր մինչ հիմա, երջանկութիւն բուրեցունելու որ դժբաղդութիւն միայն կը տիրողէր, տէր և Հայութիւնն յաւերժացնելու որ մահ միայն կոպտանար մեզի:

Եւ այդ ատեն Արաքսի սուգը պիտի վերնայ, Արածային արծաթ պիտի փրփրէ և Տիգրիս պիտի հոսի մօրգարտանման մկրտելու մանկիկը նորածին...:

27 փետր. 1915

Ուէսդ Հայքըն Ն Ճ.

ՅԱՃԱՅ

բացած աչքերով ու տարածուն թևերով, ինչպէս ծերունի արծիւը լերկ ծայրի շոր կատարին:

Կըսեն, դու չես հաւատար, կըսեն, այն երանելի օրերուն, երբ արևն էր թաղաւորը աշխարհին ու բնութիւնը անխաղախ, երբ երգն էր սնունդը երկօտանի արարածներուն ու երկինքը՝ վերմակը վշտեմ ստեղծագործութեան, երբ կարկալը ջուրին, պարերգը ու շուշանը զարգն էին սիրող սրտերուն, կըսեն, այդ երանելի օրերուն, կապրէին երկու օրտեր, զոյգ սիրող սրտեր, և անոնք ապրեցին սիրալիր, այլ կարեւորաւ:

Ո՞վ ցաւ չունի, ո՞վ հոգ չունի, կամ ո՞վ ազատ թափ մեր նախահայրերու պատուհասէն:

Կը հաւատա՞նք, որ աստուածները միշտ բարի, միշտ զթաւ են, մանաւանդ երբ կը տեսնեն երջանկութիւնը իրենց արարածներուն, հրճանքը մահկանացուներուն, գինովութիւնը մարդ երկոտանիին: Կըսեն — ես չեմ տեսած — կըսեն թէ աստուածներն ալ երկոտանի են, միայն թեւր ունին ու թաշուր կարողութիւն, միայն աչքեր ունին հեռատես ու մօտը թափանցող, հեռուներ կը տեսնեն ու գաղտնիքներ գիտեն:

Գեղեցիկին և հսկային սէրը գաղտնիք չապաւանեցնելու:

ԲՈՒՍԵԻԹԻԻՐԲ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Պարսկաստանի մէջ գործող հայկական բանակի վաշտապետներէն երեքը Ռուսիայի Յարին կողմէ շքանշան ստանալու արժանացած են:

Ժէնէրալ Զ. Ներկայացուցած է հայ պետերը, Սմբատ Ռոբոյեան, Աւետիս Բեգեան, Արտաշէս Սուլեյման, շքանշանները բաշխող մեծ իշխան Գեորգի Միխայլովիչին ըսելով. «Աստիճակ հայկական բանակի վաշտապետներն են, որոնք իրենց վրայ գրուած պարսկականութիւնը կատարած են քաջաբար»:

Մեծ իշխանը յայտնած է որ ինքզինքուած է կայսրին կողմէ, շնորհակալութիւն յայտնելու անոնց քաջագործութիւններին համար և կը ցանկայ որ հայրենիքի համար աւելի քաջաբար կուտին:

Խմբապետներէ մին պատասխանած է «Մենք պատրաստ ենք մեր հայրենիքի թշնամիին դէմ աւելի աներկիւզ կռուելու, չը խնայելով մեր արիւնը»:

Հայ երեք վաշտապետները ստացած են Ս. Գեորգի խաչանշան, շորթորդ աստիճանի իսկ երկու ուրիշ հայ կամաւորներ, Արմենակ Բէշիչեան (տանկահայ) և Յակոբ Թարվերդեան (պարսկահայ) ստացած են քաջութեան շքանշան:

«Հորիզոն» կը գրէ թէ Պետրոգրադի մէջ պիտի սկսի հրատարակելու աստիճան լեզուով «Մարգարիտ» անուն միօրեայ հանդէս մը, նուիրուած Հայաստանին, Այդ պատկերազարդ թերթը պիտի հրատարակուի 500.000 օրինակ օրի արդիւնքը պիտի յատկացուի հայ փախստականներին, թերթին կցուած պիտի լինին վեհափառ Գեորգ Ե. կաթողիկոսին պատկերը և Հայաստանի քարտէսը:

Բարձրացած եւ Գալաթէն-կատարը Վարագին՝ անխոր, անբոյս, աւազուտ ու փերուն:

Տեսա՞նք ես ծագումը արեւին այդ կատարին ու լսա՞նք ես ողջունը ոսկեգոյն Արշալոյսին:

Եղա՞նք ես լնակին վերջալոյսին ու տեսա՞նք ես վարսաթափումը արեւին լնակի գիրդ կուրծքին: Աւ տեսա՞ր մաշը ահաւոր այն հսկային, որը կը մարի ու կը մարմնի, կը շարժի ու կը շարժուի, կը կծկի ու կը բացուի, կիկնէ ու կը բարձրանայ, լիւրջ մը կը փնտռէ, ու ապա, վախ... ապա խորքը կը սուզի լնակին...:

Ու կը տեսնուի այդ ահաւոր, կը լսենք գոչումը հսկային ի տես այդ մաշան, ու կը տեսնեն, այդ դու աչք, ինչպէ՞ս տակաւ կը սևաւորի, կը սգաւորի հսկան աչեհեր, ու մօտը կը վազէ իր խորացած աչքերէն:

Ո՞վ է մինչև այսօր ուրիշի ցաւին ցաւակից եղած, որ դու ալ գէթ լսելու, գէթ լսելու սիրտ ունենաս:

Աւանդութիւն մը հետեւեալը կը պատմէ: Այն երջանիկ ու օրհնուած օրերուն, երբ արեւը միշտ կապրէր ու մահ չունէր, ու երկինքը չէր արտառել, ու լուսնակը սուգ չէր ընէր, այդ օրերուն կապրէին

— Թիֆլիսի «Հայոց գիւղատնտեսական ընկերութեան» կից կազմուած է «Պատերազմէն Պատուած Հայգիւղացիների քայքայուած տնտեսութիւնը վերականգնող կոմիտէ» մը, որի կողմէն իւր հրահանգիչ Ալաշկերտի շրջանը մեկնած է Տիար Ս. Տիրատուրեան, շրջանաւարտ Նանսիի (Ֆրանսա) գիւղատնտեսական վարժարանին, Այդ հրահանգիչը պաշտօն ունի, Ալաշկերտի շրջանակին մէջ հաւասարել փոխակազմութիւն, ներ պատերազմէն Պատուած հայ գիւղացիներին վերաբերեալ և տեղեկագրել անոնց անհրաժեշտ բոլոր պետքերը և գործի ձեռնարկելու:

Ինչ Ալաշկերտի այն շրջաններին մէջ որոնք բաղկատապէս աւելի հեռի կը գտնուին պատերազմի ճակատէն և հետեւապէս աւելի ապահով են:

— Պատժօնի «Հայրենիք» ի մարտ 20ի թուին մէջ կը տեսնուի որ մինչև այդ թուականը մինակ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը Ալեքիկաի մէջ հաւաքած է 86.627 տոլար 17 սէնթ (դրէթէ 432.635 ֆր.) որմէ մինչև ցարդ Թիֆլիսի «Ազգային Բերք»-ին զրկուած է 40.000 տոլար, աւելի քան 200.000 ֆրանկ:

ՀԱՅ ԴԻԴԱԶՆՈՒՆԻՍԻ ՄԸ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Թիֆլիսէն կը հեռագրեն տարի 10ին. «Մշակ թերթը կը նկարագրէ խոսքով գիւղացի եղիտարեթանուն հայ կնոջ մը դիւցազնագործութիւնը, Սալմաստի մէջ կոտորած մը կար, Սպանեցիին բոլոր բնակիչները սոսկալի չարչարանքներէ յետոյ, զանոնք մօրթաղերծելով, աղիք, ներքը դուրս թափելով, և այլն...»:

Եղիտարեթ, դրացնի մը տղային և իր անդրանիկ քրոջ հետ կսկսի կրակել Գիւրտերին, թիւրք անկա-

երկու սիրող սրտեր: Անոնք իրար կը սիրէին սուրբ սիրով, ինչպէս այս երկու աղանձները, ու խօսք էին տուած միշտ հաւատարմի մնալ իրարու:

Անոնք թշ մէկ հոգ ունէին: Այնքամը կաթ ունէր, ու կաքաւը համեղ միւս, ցորենը կը բուսէր առանց հերկի ու մեղուն մեղր կը պատրաստէր քարի տակին: Անկողին ունէին կանանց, դալար ու ոսկեգոծ անտառը, և վերմակ՝ փայլուն երկինքը:

Անոնք բնաւ հոգ չունէին: Սիրով կապրէին ու սէրն էր իրենց սնունդը: Սէրն ալ փոր կը կշտացնէ, երբ մանաւանդ երիտասարդ ու սիրուն են սիրող սրտերը:

Անիկը կըսեն — հուր հրեղէն, տղան կըսեն — ջահիլ լիւսն, հուր-ջահիլ, հրեղէն-լիւսն:

Անկալ երեսը լուսնակ, տղան ինքը մէկ արեգակ: Անկալ մաղերը հող հող, աղի երեսը անմաղ: Անկալ աչքերը խոլոր սիրուն, աղի աչքերը կայծկուն:

Հասակը կուգե՞ս — Անիկը նման այն շուշանին, տղան նման այն շինարին: Երկուքը սպիտակ ձիւն, երկուքը սիրուն, երկուքն ալ իրարու արժանի:

Անիկը ձայն մ'ունէր զի ու գուլաւ, տղան փող կը փչեր ինչպէս Գարբիէլ: Անիկը այստեղ, տղան այնտեղ, երգ կըսէին, սէր կընէին ու սիրով-երգով կապրէին:

նոն զօրքերին վրայ, ապաստանելով
բարձրադիր մը ետեւը:

Մինակ ինք սպաննեց 8 հոգի:

Թիւրքերը կարծելով որ գիւղին
մէջ շատ ոյժեր կային, յետ քաշուե-
ցան:

Երբ թիւրք օգնական զօրքերը
հասան, իմացուցին փաշային Եղիսա-
բէթի ներկայութիւնը:

Փաշան զինք բերել տուաւ և հիւ-
նալով անոր քաջութեան վրայ, ա-
ռախարկեց իր բանակին մէջ մտնել
սանձապետի աստիճանով:

Եղիսաբէթ մերժեց:

Փաշան հրամայեց զայն մտցնել
հարէմին մէջ:

Երկու օր յետոյ Ռուսերն եկան
ազատեցին:»

ՌՈՒՍ ԶՕՐԱՅԱՆԱԿԸ ԹԻՒՐԳԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Պետրոգրադ, 7 ապրիլ

Ապրիլ 3ին և 4ին մենք յետ մը-
դեցինք թիւրքերի բոլոր յարձա-
կումները մեր աջ թևին և ծովային
հակառակ վրայ: Օլթիի գծին վրայ,
մեր զօրքեր տեղական ըրին թիւր-
քերը իրենց գրաւած լաւ դիրքէ
մը: Գերիներ բռնեցինք Օլթիի երկ-
րամասին մէջ:

Ուրիշ ազգամեակաւորներ վրայ
հրացանաձգութիւններ անշուն փո-
խանակութիւններ միայն եղած են:

Պետրոգրադ, 9 ապրիլ

Ապրիլ 6ին մեր զօրքերը յաղ-
թանակը տարած են ծովային ճա-
կատին վրայ և Օլթիի ու Արդուինի
միջև տարածուած երկրամասին վը-
րայ մղուած կռիւներին մէջ: Թիւր-
քերը յետ մղուած են: Ռազմաճա-
կատի ուրիշ մասերին վրայ ոչ մի փո-
փոխութիւն չնշանակուի:

— Պետրոգրադէն նոյն թուական

Ի՛հ, ո՛ւր են այն օրհնեալ օրերը, երբ
կենեքք անհոգ ու անցաւ էր, և ամեն ինչ
սէր ու երգ:

Մենք չենք ապրիւր Մեր հացը արիւ-
նետ է ու մեր սէրը՝ ամօթ:

Ու եկաւ օր մը սևաւոր, ու անոնց սէրն
աչեղաւ ամօթ:

Որտեղէն ո՛րտեղ, Չարը ծնաւ: Կըսեն
ծովէն ծնաւ, ու ծովը չարացաւ: Չարի
տունը արիւ, Չարը ծնաւ — աշխարհը
փոխաւ, երգը մարեց ու սէրը ամօթ դար-
ձաւ:

Չարի տունը քանդուի:

Աւանդութիւնը կը շարունակէ:

Ժամանակով այս ամբողջ լեռները ծած-
կուած էին խիտ խիտ անտառներով: Ռար-
տի, հաճարի, դաքի, կասկենի, շոնի, շա-
ղանակի ծառերը իրար կը համընթէին, ու
սասիներու լեզուները կը հնչէին ծնունդը
առաւօտին ու մաշը խաւարին:

Շատը ամեն ինչ էր, ու անտառը՝ սրբա-
գայր: Թէ չորս օտք, Թէ երկու օտք ու,
նեցող կենդանիները, Թէ անտառները ու ան-
թևները, նոյն իսկ յանցաւոր օձը, իրենց
սնունդը ծառերէն կտանալին ու անտա-
ռին մէջ կտնդագործէին:

(Շարունակելի)

(Մամիրո)

Ա. ՄԵՆԱԿ

նով կը հաղորդեն կովկասեան զօրա-
բանակի սպայակոյտէն ստացուած
հետեւեալ հեռագիրը:

«Ծովեզրեայ երկրամասին մէջ
ապրիլ 9ի ամբողջ օրը տեղեց հրա-
ցանաձգութիւնը:

Արդուինի ուղղութեամբ և Օլ-
թիի հիւսիսակողմը մեր յարձակո-
ղականը կը շարունակուի:

Ալաշկերտի հովտին մէջ Գըլըճ-
կէտիկի կրճին վրայ յարձակելու
համար թիւրքերի ըրած փորձը
յետ մղուեցաւ:

Միւս ազգամեակաւորներին վրայ
ոչ մի փոփոխութիւն չէ նշանակ-
ւած:

Տ Ե Ղ Ա Կ Ա Ն

Ինչպէս ծանուցուած էր Առն-
կիսի նախորդ թուին մէջ, անցած
շաբաթ օր տեղիս հայ գաղութի
Ընդհանուր ժողովը գումարուեցաւ
մատուոյն մէջ, Ներկայ էին 22 հո-
գի: Ատենապետ Տ. Մ. Թէքէեան
ճանրորդութեան պատճառով բացա-
կայ գտնուելով, նոյն նստի ատենա-
պետութիւնն ըրաւ Տ. Յ. Սահաթ-
եան:

Կարգադրուեցաւ Պօղոս Նուպար
փաշայի չըջարեական կոչը որ կը
յայտնէր թէ իր նախագահութեան
ներքեւ նոր յանձնարումը մը կազ-
մուած է Եգիպտոսի մէջ Սիդային
Եաշերու պաշտպանութեան գործին
համար և հրաւեր կը կարգար հան-
գանակութեան Պատասխանելու հա-
մար այդ կոչին հանգանակիլ յանձ-
նարումը մը ընտրուեցաւ 5 անձերէ
բաղկացած որ Մարտիկի և Չըջա-
կայիներ մէջ հանգանակութիւն կա-
տարելով, արդիւնքը պիտի զրկէ
Եգիպտոսի վսեմ: Պօղոս փաշային
Գանձաժողովի անդամներն են Տիար-
ներ Յ. Սահաթեան, Գր. Հայրու-
մեանց, Արման Թիւրապեան, Ս.
Կիւմլեան և Ա. Կիւլպէեան:

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՌՄԲԱԿՈՐՈՒՄԸ

Տարտանէլի ռմբակոծութեան մա-
սին շատ լուրեր չկան վերջերս: Բայց
կերևի որ մեծ պատրաստութիւններ
կը տեսնուին վճռական հարուած մը
տալու համար և յաջողութիւնն ան-
տարակուսելի է: Ու թէ շուտ Այս-
անգամ Կ.պօլսի վրայ յարձակումը
պիտի կատարուի թէ՛ ծովէն և թէ՛
ցամաքէն միանգամայն: Ասոր հա-
մար պէտք եղած պատրաստութիւն-
ներով զբաղած, դաշնակիցներն առ-
այժմ մեծ գործողութիւններ չեն
չեղանարկած նեղուցներին դէմ:

Լոնտոնի «Տէյլի Թէլէգրաֆ»-ի
Միդլլէնի մէջ ունեցած թղթակիցը
հաղորդած է որ Թէլէգրաֆէն հոն
եկած իտալացիէ մը իմացեր է թէ
դաշնակից նաւատորմը ապրիլ 4ի
ամբողջ օրը սաստիկ ռմբակոծեր են
Տարտանէլի նեղուցը: Երևի թանձր

ամպեր բարձրացած են որոնք ցա-
մաքի ամբողջներէն կերէին անշուշտ:
Օդերը գէշ երթալուն համար նո-
րէն ռմբակոծութիւն չէ եղած: Ապրիլ
7ին բոլորովին հանգարտութիւն կը
տիրէր:

ԶՄԻՌՆԻ ՌՄԲԱԿՈՐՈՒՄԸ

Աթէնքէն կը հաղորդեն ապրիլ
8ին, «Երեկ վաղըն մեկնած յու-
նական զբոսանալի մը հրամանատա-
ր»-ը առաւօտ փրէ հասաւ և յա-
տարարեց թէ յրային օդանաւ մը,
որին կողքէկցէր անգլիական հակա-
գործակաւ մը, շարաթ կէսօրէն յե-
տոյ սաւառնեցաւ Զմիւռնի ամրոցնե-
րին վրայ և բաղձաթիւ ուժեր
նետեց: Ըսաւ նաեւ թէ երեկ կէսօ-
րէն յետոյ երբ Զմիւռնէն 5 կամ 7
մղոն հեռուն կը գտնուէր, անգլիա-
կան զրահաւոր մը և հակազորքիա-
նաւ մը տեսաւ որոնք արագօրէն
զեպի Զմիւռն կերթային: Քիչ յե-
տոյ ուժգին թնդանթնադութեան
մը ձայնը լսուեցաւ: Թնդանթնի հա-
րիւրի շափ հարուածներ հաշուե-
ցինք:

Նաւապետը կենթագրէր որ որմ-
բակոծութիւնը Գաաբօի և Տիօ-
Ատէֆիաի ամրոցներին վրայ եղած
պիտի լինէր:

Լոնտոնէն ապրիլ 8ին տրուած
հեռագրի մը նախելով, պատճառներ
կան հաւատարմ թէ Զմիւռնը դաշ-
նակից նաւատորմին անձնատուր լի-
նելու համար չպիտի սպասէ ուրա-
կոծուելու: Զմիւռնի վային տրամա-
դիր է անձնատուր լինելու և ինչկեր
փաշայի գործակալներին կրկին և կըր-
կին ուղղած սպանալիքներին են:
Թարկուելով է միայն որ կը գիմա-
դրէ տակաւին:

ԱՐԵՒԵԼԻ ՍՐՇԱՌՈՂ ՅՐԱՆՍԱԿԱՆ ԶՕՐԱՅԱՆԱԿԸ

Փարիզէն կը հաղորդեն ապրիլ 8ին,
«Արեւելքի արշաւագոյնը որ զօրավար
Մ.Ամատի հրամանատարութեան տակ զը-
ւած է իր կազմակերպութիւնը լրացնելու
համար Պիլէրդ (Թիւրքի) կեդրոնացած է:
Իր զեպի Արեւելք ճանրորդութիւնը կա-
տարեց լաւագոյն պայմաններ մէջ: Մարտ
15էն ի վեր պատրաստ էր իր անկողն-
ութիւնը տանելու գաշնակիցներին նաւատոր-
մերին և անգլիական արշաւագոյնին: Բայց
կարեւոր էր որ զօրքերը մինչև այդ ատեն
սպասելով փոխադրանքներին մէջ իրենց
ընկուցութիւնը չերկարաձգէին: Աւստի դի-
րենք Եգիպտոսի մէջ հիւրընկալու առա-
ջարկը ընդունուեցաւ: Ֆրանսական զօ-
րքերը նաւերով փոխադրուեցան Ալեքսան-
դրիա և տեղաւորուեցան այդ նաւահան-
գատի մօտիկը գտնուող Բամբէի մէջ որ
եգիպտական Տէլլաին մէջ բաղնիքներ
մտնելու համար ամէնէն համարաւոր
տեղն է: Այդպէս հանգիստ կառնեն այժմ,
միանգամայն կատարելագործելով իրենց
կազմակերպութիւնն ու կապակցութիւնը:
Արդէն շուտով նաւ նստելու և երթալու
վիճակի մէջ են ուր որ հարկ տեսնուի

իրենց միջամտութեան: Զօրավար Մ.Ա-
մատ զօրահանդէս մը կատարեց հոն որ
Ներկայ գտնուողներին վրայ շատ լաւ տը-
պաւորութիւն մը թողցուց:

— Գահիրէէն կը հաղորդեն ապրիլ 9ին,
«Զօրավար Մ.Ամատ, իրեն հետ ունենա-
լով իր սպայակոյտի անդամները և տեղա-
կալ-գնդապետ Մօգորը որ Փրանսական
զինուորական պատուիրակութեան ղեկին
է Եգիպտոսում, երեքշաբթի օր Գահիրէ
հասաւ ուր երկաթուղիի կայարանին մէջ
ընդունուեցաւ Փրանսական Հանրապետու-
թեան զեպանէն և տեղակալ-գնդապետ
Քէննիէն որ Եգիպտոսի սուլթանին կողմէն
եկած էր դիմաւորել: Զօրավարը և իր
սպայակոյտը Փրանսական զեպանատուր
երթալէ յետոյ, Ներկայացան սուլթանին
որ ի պատիւ անոնց չքեղ ճաշկերպ մը
տուաւ: Արեւելքի ճաշկերպի տրուեցաւ
Փրանսական զեպանատուր մէջ ուր զօրա-
վարին շուրջ հաւաքուած էին Եգիպտոսի
վարչապետը, արքայազն իշխանները, Տի-
կին Մաքսուէ (Եգիպտոսի անգլիացի զին-
ւորական հրամանատարի կինը), Տէր և
Տէկին Ժորժ Փիգօ, ինչպէս նաեւ Փրան-
սական զինուորական պատուիրակութեան
անդամները: Զօրավարը չորեքշաբթի ա-
ռաւօտ վերադարձաւ Ալեքսանդրիա:

ԹԻՒՐԳԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Կ.պօլսէն կը հաղորդեն ապրիլ
8ին թէ երկու հրովարտակներ հրա-
տարակուած են պաշտանական թեր-
թին մէջ: Ատենցմէ առաջինը կը հը-
րամայէ պատերազմական նախարա-
րին որ թիւրքական սահմանադը-
լուխները և ծովեզրները պաշտպա-
նելու, ինչպէս նաեւ հանրային կար-
գուկաններ պահպանելու համար,
զենք կրելու կարող բոլոր մարդերը
որոնք զինուորական ծառայութեան
պարտաւորուած չեն, նոյն իսկ 19էն
20 տարեկան երիտասարդները, զին-
ւորութեան կանչուին: Երկրորդ հը-
րովարտակը կը յայտարարէ որ բո-
լոր դաշնականները կրնան զինու-
րական ծառայութեան ենթարկուիլ
եթէ պատերազմական նախարարը
հարկ համարի: Իրենց համեմէն
երեք ամիս յետոյ պիտի կրնան
կանչուիլ, բայց միայն պատերազմի
տեղութեան միջոցին համար:

— Թիւրքական կառավարու-
թիւնը Կ.պօլսի մէջ կարգուկաններ
արտեստակեալ կերպով պահպանե-
լու հազիւ կը յաջողի գրաքննու-
թեան և աստիկանական այնպիսի
կազմակերպութեան մը շնորհով որի
խտուութիւնները կը գերազանցեն
Ապրիլ համիսի թագաւորութեան
ժամանակ եղածները: Ահաւասիկ,
իրեն նմոյ՝ պաշտօնական ազդ. մը
որ ժողովրդին ուղղուելով հրատա-
րակուած է Կ.պօլսի զինուորական
իշխանութեան կողմէն:

«Թէև պատերազմական կեդրոնի
սպայակոյտէն ճամբորդութեան բոլոր-
ւորին համաձայն տեղեկութիւններ
կը հաղորդուին ամէն օր պատե-
րազմական գործողութիւններին և
թշնամի նաւատորմին Տարտանէլի
նեղուցին դէմ յարձակման վերաբե-
րեալ, այսու ամենայնու մի քանի շա-
բաթի մարդեր, այս նկատմամբ յա-
տարաւորաւ բացարձակ արգելքին

Հակառակ, սուտ լուրեր կը տարածեն գիտմամբ, հանրային կարգուկանոնը խանգարելու համար:

Այդ սուտ լուրերը հնարողներէ և տարածողներէ ոմանք ձերբակալած են յատուկ պաշտօնեայնների միջոցով և պատերազմական ատենանին առջև հանուած են, որ զանոնք գատելէ յետոյ դատապարտած է զանազան պատիժների իրենց յանցանքի համեմատ: Այդ պատիժներ գործադրուած են, որոնք հրատարակութեան կուտանք, ուրիշներին աւօրի նակ լինելու համար:

Ասոր կից հրատարակուած է երկար ցանկ մը մահի, աքսորի, չլթա-յակապ աշխատանքի, բանտարկութեան կամ տուգանքի դատապարտուած շատ մը անձերի:

— Ալեքսանդրիական հեռագրութեան ասորի 6ին. և Զմիռնէն և չըլակայ. ներէն փախած Յոյներով լեցուն երկու շողենաներ եկան հոս: Շատ արևուտ գոյներով կը նկարագրեն Զմիռնի կացութիւնը: Ոչ-խալաների կեանքը անտանելի դարձած է: Բոլոր Յոյները, Հայերը, Հրեայները և օտարազգիները կը մեկնին երկրէն, իրենց ունեցած ամենաթանկագին բաներն իրենց հետ տանելով: Ատոնք նաեւ երթալու ատեն կը խուզարկուին թիւրք պաշտօնեայններէ, որոնք զանազան պատրուակներով, տուրքի պահանջով կամ սակին երկրէն գուրահանելու արդելքով, կը կողոպտեն այդ փախչողները: Գրամի ու գոհարեղենները, Հարուստ Յոյներն ու օտարազգիները իբրեւ պատանդ վար կը դրուին և կը զրկուին Զմիռնի նահանգին ներսերը, Մանիէզիա:

Գալով Զմիռնի պաշտպանութեան, միևնոյն անձերի տուած տեղեկութիւններէ կերեի որ Զմիռնի մեծ ամբակածութենէն անմիջապէս յետոյ մի քանի տասնեակ գերման ըսպայներ, երկրաշարժներ ալ իրենց հետ մէկտեղ առած, եկեր են Զմիռն, ծանրապէս մնաւորած ամբողջների նորոգութեանը վերահսկելու համար: Կ.պօլսէն փոխադրուած խոշոր թընդանօթներ զետեղուեր են եղեր ամբողջներին վրայ, նուաւորմի ուսմբերէն քանդուածներին տեղը բռնելու համար: Զմիռնի բարձունքներին ետև թիւրքական մեծ զօրաբանակ մը համախմբուած է եղեր, զիմադրելու համար զաշխակիցներին եթէ զօրք իջնեն ցամաքը:

— Գահիրէի թերթերին մէջ հետեւալ պաշտօնական զեկոյցը հրատարակուած է ապրիլ 8ին. և երէկ առաւօտ, մամը 10ին, մեր պահնորդ զօրքեր թիւրքական հեծելազօրքի փոքրիկ շնկատ մը նշմարեցին էլ: Գանդարաի հիւսիսարեւելեան կողմը, մի քանի մզոն հեռուն, Մի քանի հրացանակութիւններ փոխանակւեցան և թշնամին յետ քաշուեցաւ: Ոչ մէկ կողմէ կորուսաներ եղան: Օգնականներ զննութիւններ կատարեցին բայց ուրիշ ոչ մի զօրախումբ նշմարեցին յատակայ տեղեր:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ 6 ՄԵԾ ՆԱԽԵՐԱԿԱՆԱՅՐ ԸՆԿՂՄՈՒԹՅՈՒՆ

Գօրէնհակէն ապրիլ 6ին հեռագրած են Լոնտոնի Տէլիք Մէյլին. և Գերման նուաւորմը, որ Ռուսիայի դէմ արշաւանքէ մը կը վերադառնար, զինք արգելուած գտաւ: Բուն իսկ իր դրած ականներին մէջ որոնք գտնէր զուրա ելած էին: Վեց մեծ շողենաներ ընկղմուեցան: Նուաւորմը ականներին պատճառով չկրցաւ զիշերայն վերադառնալ իր գործողութիւնների կեդրոնավայրը Էնթուստաւորեցաւ ապստամբի կէտիւնտ և էօլանտ կղզիներին միջև:

(Կէտիւնտ և էօլանտ կղզիները Պալթիկ ծովին մէջ են Շուէտի ծովեզրների արևելեան կողմը և կը պատկանին Շուէտին):

ԶԷԶՈՔ ՏԷՐՈՒԹԻՆՆԵՐԸ

Հոսմէն կը հեռագրեն ապրիլ 8ին. և կիտապաշտօնական զեկոյց մը կը յայտարարէ որ Ալբիական ծովի մասին համաձայնութիւն մը կնքելու համար իտալիայի և Սերպիայի միջև բանակցութիւնները յաջողելու վրայ են: Նոյն զեկոյցը կըսէ միանգամայն թէ իտալիայի դիւանագիտական գործունէութիւնը Պալթիկներին մէջ ամէն կէտերի վրայ համաձայն է երբեք համաձայնութեան տէրութիւնների գործունէութեան և անհնց հետ սերտ կապակցութեան մէջ կը գտնուի: »

— Շրջող զրոյցների նայելով, Գերմանիա պատրաստութիւններ կը տեսնէ Հոլանտայի չէզոքութիւնն ալ ոտնակոխ ընելով հոն մտնելու: Հոլանտայի սահմանակից պէլմական հողերին վրայ մեծ թուով գերման զօրքեր հաւաքուած են և խրամատներ շինած այնտեղ:

Անգլիական թերթերը կըսեն որ եթէ Գերմանիա յանդգնի Հոլանտայի վրայ յարձակիլ, Անգլիա չպիտի վարանի Հոլանտայի անկախութիւնը պաշտպանելու համար ալ պատերազմիլ Գերմանիայի դէմ:

— Թիւրք թերթերը շատ կը քննադատեն Պուլկարիայի Սպարանիէի այս վարմունքը որ վերջերս ունեցած իր գաղանի նստին մասնակցելու չէ հրաւիրած խորտ երեսփոխանները: Նստէն յետոյ, Ֆերիէ նանտ թագաւորը մասնաւոր ունկընդրութեան ընդունել է Տ. Կէշօքը, որ Ռուսիայի կուսակից պուլկարազգասերների պետն է:

ՄԱՀԱՓՈՐՁ

ԵԿԵՊՏՈՍԻ ՍՈՒԼԻՄԱՆԻՆ ՎԲԱՑ

Պահիրէէն կը հեռագրեն ապրիլ 9ին.

և Մարդ մը բեվօլէրի հարուած մը արձակեց սուլդանին վրայ որին չղիպու: Սուլդանը մամը 3ի տեսնելու երբ Ապտինի պալատէն գուրս

կենէր այցելութիւններ տալու համար շատ մը բարձրաստիճան անձերի, տեղացի մարդ մը բեվօլէրի հարուած մը պարպեց անոր վրայ որ սակայն չյաջողեցաւ: Իսկոյն ձերբակալուեցաւ յարձակողը:

Սուլդանը իրեն դէմ եղած մահափորձէն յետոյ գնաց իր այցելութիւններ տալու, իբրեւ թէ ոչինչ պատահած չլինէր: Պալատ վերադարձած ատենը մեծ բազմութիւն մը հաւաքուած էր որ համակրական եռանդալին ցոյց մ'ըլլաւ սուլդանին համար: Սուլդանին վրայ յարձակողը եզրկատացի մ'է, 25 տարեկան, և իր ըսածին նայելով վաճառական է Մանսուրի մէջ: Բոլորովին անվերջով ցոյց կուտայ ինք զինք:

Շատ մը եշանաւոր անձնաւորութիւններ, բարձր պաշտօնատարներ պալատ գնացին իրենց շնորհաւորութիւններ մատուցանելու համար սուլդանին, անոր անվնաս մնացած լինելուն առթով:

ՀԱՄԵՐՈՊՈԼԻՏԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Գերմանացիները որ Պէլժիգի և Ֆրանսայի հիւսիսային մէկ մասին մէջ յարձակողական գիրք բռնելով յառաջացած էին երբեք, հիմա հետեւեցան յետ մղուելով ցոյց կուտան որ ոչ միայն յարձակումներ ընելու իրենց թափը թուլցած է, այլ և իրենց գրաւած ու ամրացուցած տեղերն ալ պաշտպանելու անգոր վիճակի մը մէջ կը գտնուին, թէև տոտոր համար յանձն կռուեն մարդկային ահազինգոհութիւններ ընել: Գերման հրամանատարները պղտիկ տեղ մը գրաւելու համար չեն խնայեր բնաւ իրենց զօրքերին, անհաշիւ կոտորել կուտան զանոնք և այնու ամենայնի ոչ միայն չեն յաջողիր յառաջանալ, այլ և հետզհետէ յետ կը քշուին: մինչդեռ Ֆրանսական բանակի ընդհանուր հրամանատար զօրավար Ժաֆուր կարելի եղածին չափ խնայելով կը գործածէ ազգային ոյժերը և Ֆրանսացիներէն քիչ մարդկորանց ունելով մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերելու հանձնարը ցոյց կուտայ: Ֆրանսացիները հետզհետէ կը յառաջանան Ալգուսի և Լորէնի մէջ որոնք անտարակուսելի է որ ալ բոլորովին պիտի ելնեն Գերմանիայի ձեռքէն:

Պէլժիգին իրենց հիանալի քաջութեամբ յաջողած ենիդէրի գետափէն վանել գերման զօրքերը, թէև ասոնք կատաղի ջանքերով կռույցած կը թուին այնտեղ:

Ռուսերն այժմ տէր դարձած են արեւելեան Պէսթիաների ամբողջ լեռնաշղթային, զրաւելով նոյն իսկ այն փոքրիկ մասը որ Աւստրիացիները ամուր բռնած և անոր կառչած մնացած էին: Գերմանիայի կողմէն Աւստրիայի զրկուած օդուքիւնը օգուտ մը չունեցաւ: Արդէն յուսահատութիւնն այնպէս սկսած է տիրել Աւստրիական զորքի մէջ որ Ռուսիայի հետ խաղաղութիւն կնքելու համար առանձին բանակցութիւններ սկսելու կուսակիցները հետզհետէ կը շատնան այնտեղ:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՈՒՑ ԳԻՐՔԵՐ

Մ. Վարժապետեան. ՅՈՒՇԻԿԻ ԶԵԾ. ԹՈՒՆԻ ԳԻՐՔԵՐԱԳՐԱՅԻՆ (Լաթակագի) 5 ֆրանք: (Մարտի 11էն գուրս հանապարհամատնորդ 5 ֆր. և 60 սեդմ):

Հ. Գ. Մեքլիշեան. ԳԻՐՔԻ ԿԱՄԵՂԱԿԱՆ ԳՐԵԼՈՒ ԱՐՈՒՆԾՏԸ. ԹԱԿԱԿԱՆ ԳԻՐՔԻ ԿՊՐԴԱԼՈՒ ԱՐՈՒՆԾՏԸ. ԳԻՆ 1 ֆր. 40. (6. 1 ֆր. 50 սեդմ):

Հ. Գ. Վ. Գալեմբերեան. ՊԱՏԵՐԱԶՄ. ԹԻՒՆ ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵՆ. Հոտոր Ա. Ի սկզբունէ հայ լրագրութեան (1794) մինչև 1860. (Մէկ լուստ. տիպ պատկերով): Վիէնա. 1893. 2 ֆր. և 50 սեդմ. (2.70):

Հ. Երեմեան. ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԱՐԶԱԿ քնար 1909-1913 (Ատրուշան ծածկանքով զանազան թերթերի մէջ Հ. Բ. Երեմեանի բանաստեղծական ոճով գրածներէն ընտիր հաւաքածոյ մ'է 230 երեսներէ բաղկացած և գեղեցիկ թղթի վրայ տպագրուած) 4 ֆր. (4.30)

Հ. Ա. Գոնտարճեան. ՆՈՐ ԸՆԹԵՐԾՂ. ԲԱՆ ՆԱԽՆԱԿԱՆ և Երկրորդական գպրոցաց համար. ԱՅԵԼԱՏԱՆ. Մարտ 11. Վենետիկ 1913. (Ընտիր հատուածներ պարունակող պատկերազարդ գիրք մ' ընթերցանութեան համար) ԳԻՆ 1,20 (1,40):

Նոյն Մատ Բ. (ՊԵՆԵՍՏԱՆ և Նոր Ընթերցարանի տպ. Բ. մասը 320 երեսներէ բաղկացած ստուար հատար մ'է որ կը պարունակէ զանազան գրադէտների գրչի արդիւնքներէն ընտիր հատուածներ ընթերցանութեան համար, ստանաւոր կամ ար. ձակ, և գորգարուած է յազմութիւն գեղատիպ պատկերներով, սմանք գուռաւոր, շատերն ալ կը ներկայացունեն հայկական գէմքեր և հետաքրքրաշարժ տեսարաններ: Ոչ միայն գպրոցականներին համար ընտիր ընթերցարան մ'է, այլ և զրական ճաշակ ունեցող ամէն անձ ընթերցման յանձնարարելի): ԳԻՆ 2,35 (6. 2.70)

Գորգ-Մեսրոպ. ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹԵՆԻ ՄՈՒՏՔԻՆ Ի ՀԱՅ ԳՐԻԳՈՐ Լուսաւորէն տառ. (Բնական ուսումնասիրութիւն): ԳԻՆ 1 ֆր. 25 (1,35):

Գորգ-Մեսրոպ. ՈՒՐԱ ԱՐՏՈՒԿԱՄ Հայաստանի նախարարիները և իրենց քաղաքակրթութիւնը (Բնական ուսումնասիրութիւն): 2,50 ֆր. (2.75)

Մ. Վարժապետեան. ԶԵՐՄԿՈՒԿ ՄԵՆ. ՈՒՆԸ. Աւանդակէլ հայերաւմայ Տօնիկէն պատմուած: Տպգ. Մարգարան. կազմուած) 2 ֆր. (2 ֆր. 25):

Բակուրյան. ԿԻՊՐՈՍ ԿԳՂԻ (Ա. Ա. Խորհրդական և պատմական տեսութիւն: Ա. Հայ գաղթականութիւն) 1 ֆր. 25 (1.35):

ՏԵՐԵՆ—ԽՐԱԿԻՐ

ՓՈՔՓՈՒԿԱԼԱՆ

ՄԱՐՏԻՅԻ

Հայերէն Տպարան Մ. Փորթոպոլեանի
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi